

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokraj. odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II.

Stane posamezna št. 75 p, mesečno 3 Din. celoletno 35 Din. — Za člane izvod po 60 p,

Oglasi: prostor 1×55 mm 1·50 Din.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani, ter opremljeni s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Kriza v mišljenju.

Čas, ki jih preživljamo so nad vse čudni. V politiki, v gospodarstvu vse povsod opazujemo spremembe, kakršnih ni nihče pričakoval. Kamor pogledamo vse je v nestalnosti, vse se prenavlja — vse vre. Kar je bilo še včeraj resnica je danes že laž in ljudje, ki so še včeraj skupno delali, ki so se drug z drugim popolnoma strinjali se danes koljejo med seboj, kot največji sovražniki.

Že pred svetovno vojno je bila morala in poštenje na zelo nizki stopnji. Toda še ono malo dobrega je podrla svetovna vojna, ki je s svojo brutalnostjo dosegla višek razpada vseh moralnih vrednot.

Vojna je razbila vsak občutek skupnosti in vsak posameznik je skušal rešiti sebe čeprav na račun drugih.

Ljudje so se utapljali v blatu, vsak se je pa hotel rešiti na ta način, da je plezal svojemu sotovarišu na rame, neglede čega potisne tudi preko glave v gnojnico.

Vsemu temu početju sledi sedaj maščevanje, ki grozi uničiti vse temelje, na katerih je človeška družba stala.

Ljudstvo je videlo, kako se rešujejo posamezniki na račun drugih, videlo je kako bogate posamezniki na račun sestradanih in ti poravi so mu vzeli še ono malo vere v človeštvo, ki jim je iz predvojnne dobe ostalo.

Potem ni čudno če vidimo današnji razkroš. Ni čudno če organizacijska misel ne objema širokih mas, kajti organizacija

pomeni družbo in tisti, ki je zgubil vero v družbo ne more biti dober član te ali one organizacije.

Tistim sodrugom, ki me vprašujejo zakaj tako neusmiljeno čistimo delavske vrste odgovorjam:

Če hočemo odpraviti bolezen, moramo poiškati njene vzroke. Treba je ozdraviti korenine če hočemo ozdraviti drevo.

Vsi se zavedamo, da današnja človeška družba hira na tem, ker si ljudje vsak zase skušajo izboljšati položaj, mesto v medsebojni pomoči.

Ker je ta pojav vzrok, da se vedno bolj utapljam, zato je treba ta vzrok odstraniti.

Če pa hočemo ta vzrok odpraviti, moramo odpraviti medsebojno **nezaupanje**. Z drugimi besedami povedano, moramo vpostaviti v organizacijah tak sistem, da bodo imeli v njih vsi člani enake pravice in da si bodo izvolili v vodstvo one, ki jim zaupajo.

Za osebe se tukaj ne gre, člani si lahko izvolijo kogar hočejo, zahtevati moramo od vsakega le to da gre po zaupanju med članstvo, in obljubiti mora, da bo zopet odšel iz vodstva, če zaupanje zopet izgubi.

Osebo vprašanje ne igra nobene vloge, stremimo le za **sistem zaupanja**.

To je vse kar hočemo in kar bomo tudi dosegli, ker je tistih, ki hočejo tudi to zelo mnogo.

Svetovni kongres pekovskih pomočnikov.

Kakor smo že poročali se je vršil dne 14. in 15. oktobra t. l. v Kölnu (Nemčija) svetovni kongres pekovskih pomočnikov, katerega so se udeležili zastopniki društev živilskih delavcev in pekovskih pomočnikov naslednjih držav:

Jos. Laures, Jos. Vensina in Hönd. Thys, Belgija; Jos. Dirnmaier, A. Laukes, H. Gasner, Nemčija; J. P. Nilsen, Danska; W. G. Hanter, W. Baufteld in J. H. Brewn, Angleška; A. Savele, Francija; J. Osutsmitt in B. Resy, Holandska; Braga Guille Luici, Italija; J. Nygaard, Norveška; Julius Zipper, Avstrija; Pasleff Budaieff, Rusija; Alojz Leskošek, Jugoslavija; Sündwall, Švedska; Wilhelm Max, Schifferstein Jean in A. Gasparini, Švica; J. J. de Reede, Genf; Anton Klinger, Franc. Jas. Pekl in Franc. Heina, Čehoslovaška; Franc. Prebsch in Viktor Knaller, Ogrska in Van Moldere in Hieckters za Belgijo.

Tolmača sta bila Nemca ss. J. Bargmann in M. Grej. Kongresa se je udeležilo 29 delegatov iz 16 držav.

Amerika in nekatere druge države so se radi predolgega pota in finančnih razmer pismeno, deloma brzojavno opravičile toda soglašajo z vsemi sklepi kongresa.

Iz dosedanjih poročil o kongresu posnemamo, da boj za odpravo nočnega dela v pekarnah ni bil lahek, da se pa dan za dnem širi, in sicer v korist delavstva.

Z zakonom so prepovedale vsako nočno delo v pekarnah sledeče države: Norveška Italija, Finska Nemčija, Češkoslovaška, Francija, Avstrija, Španija, Švedska, Nizozemska, Danska Belgija, Poljska in Rusija. (V Jugoslaviji eksistira tozadevni zakon samo na papirju. Opomba poročevalca.) Z vso brezobzirnostjo kaznujejo kršitelje prepovedi nočnega dela mojstre kakor pomočnike, v Nemčiji, Avstriji, Rusiji, Španiji, na Danskem in Poljskem. V drugih državah nima državitvorci smisla za prepoved nočnega dela. — Prvo nagrado zasluži v tem oziru menda Jugoslavija, ki noče

priznati, da je nočno delo zdravju škodljivo. Lahko povemo, da blijejo pri nas hud boj proti vsakemu moralnemu napredku ljudstva gospodje, ki imajo največ opraviti pri zakonodaji, združeni z mojstri, ki jih ščitijo inšpekcije dela. Pekovski pomočnik naj bi bil vedno suženj političnih intrigantov pri zelenih mizah.

Kongres se je bavil podrobno s poročili raznih delegatov, ki so poročali o razmerah v svojih državah. Ugotovil je, da se je osnovala internacionalna zveza pekovskih mojstrov v Brüsselu, ki je sklenila z združenimi silami izsiliti odpravo uzakonjene prepovedi nočnega dela v pekarnah in upeljavo starodavnega sistema »cumpfov«.

Kongres je zavzel stališče proti nakanam mojstrov in sklenil z združenimi silami pomočnikov, delavstva in javnosti, izsiliti zakonito prepoved nočnega dela v pekarnah tudi v onih deželah, kjer take prepovedi še nimajo. Delavske združne pekarnarje morajo biti voditeljice v boju za odpravo nočnega dela. Kongres je sklenil zbirati s pomočjo Mednarodnega urada dela točne statistične podatke o škodljivosti nočnega dela in uživanja toplega kruha, in s silno literarno agitacijo in dokazilnim materialom iti v boj.

Koncem zasedanja je kongres izdal poziv na delavstvo celega sveta, da gre na delo za dobro stvar in splošno korist in obrazložil težki položaj pekovskega delavstva. Obenem s pozivom je kongres izdal tudi manifest na pekovske pomočnike celega sveta, v katerem poziva in zaukazuje začetek učinkovitega boja proti reakciji buržoazije in nakanam pekovskih mojstrov. Dolžnost vsakega posameznika je, da podpira ta boj s tem, da ne gre ponoči na delo v pekarno.

V eni prihodnjih števil »Delavca« bomo objavili besedilo poziva in manifest v upanju, da se bo zavedel svoje dolžnosti tudi jugoslovanski proletariat in začel trgati verige, v katere so ga ukovali kapitalisti. — Pekovski pomočniki v Jugoslaviji pa na noge in v boj, ker od sedanje vlade in inšpekcije dela nimamo pričakovati nič dobrega!

Kako dela Jugoslovanska strokovna zveza!

Delavstvo tovarne »Indus« v Ljubljani je po veliki večini organizirano v Osrednjem društvu usnjarskih delavcev. V zadnjem času se je za čevljarno ustanovila tudi posebna sekcija. Gospodu Pollaku je ta organizacija trn v peti in na vsak način jo hoče zatreti. Mnogo ljubša bi mu bila krščansko-socialna Jugoslovanska

strokovna zveza, s katero se je mnogo lažje »pogovoriti«. Osrednje društvo usnjarskih delavcev je vložilo za čevljarstvo tovarne »Indus« spomenico za zvišanje mezd. To delavstvo je g. Pollak že parkrat opeharil, zato je v mezdah precej zastalo. Tudi tisto majhno število članov Jugoslovanske strokovne zveze je z današnjimi mezdami nezadovoljno in težko pričakuje zvišanja.

Jugoslovanska strokovna zveza se je že mnogokrat trkala na prsi, češ, jaz sem bojna organizacija. V svoji brezmejni demagogiji je mnogokrat zapretila tudi s stavko, katere pa nikdar še ni izvedla. Četudi je odšla s pogajanja praznih rok, Z demagogijo je lažje pridobiti ljudi nego pa z delom!

V čevljarstvu tovarne »Indus« pa je sedaj zavzela klerikalna JSZ drugo taktiko, da si pridobi naklonenost podjetnika.

Zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze je 21. oktobra t. l. izjavil pri delavskem odseku pokrajinske uprave, da JSZ z ozirom na padajočo draginjo ne vstopi v mezno gibanje.

Kako lepo se to čuje! Draginja pada, delavstvo pa se mora boriti za zvišanje mezd ker padca draginje popolnoma nič ne občuti.

Stavka ljubljanskih kovinarjev končana.

V soboto dne 28. m. m. se je vršila razprava med vodstvom tovarne in stavkajočimi, na kateri je prišlo do sporazuma.

Sklenila se je sledeča:

kolektivna pogodba

sklenjena med ravnateljstvom Strojnih tovarn in livarn d. d. v Ljubljani ter Osrednjim društvom kovinarjev in sorodnih strok.

Udeleženci:

Za Strojne tovarne in livarne g. predsednik A. Zabkar, g. ravnatelj inž. J. Boncelj, g. Sirca.

Za Osrednje društvo kovinarjev g. Golmajer.

Za delavstvo: Vrankar, Jerina, Mirtič, Pavšek, Družnik, Ropret, Završan in Treiber.

I. Podjetje izplača 15% na temeljne plače glasom pogodbe z dne 15. junija 1922 vsemu delavstvu brez izjeme za september.

II. Akordni nastavki, ki naj bodo za vse jednaki, naj se določijo za vsak obrat zase in sicer v spornih slučajih vedno v sporazumu z zaupniki dotične delavnice. Kot merilo za fiksiranje akordnih nastavkov se vzame urno delo delavca druge kategorije, nakar se potem približe 20%. Ze fiksirani akordni nastavki, izjemši poskusnih akordov ostanejo v veljavi. Pri oddaji akordov mora delavec dobiti akordni listek z natančno označeno ceno v naprej, ker bo drugače delo odklonil.

III. Temeljne mezde: 1. Skupina: Livarji in modelni mizarji I. K 25.50, II. K 21.50, III. K 18, IV. K 14.50. — 2. Skupina: Topilci in jedrarji, I. K 19.50, II. K 17.—, III. K 14.50, jedrarji pridejo v II. in III. kategorijo. — 3. Skupina: Strugarji, ključavničarji, kotlarji, kovači, elektromonterji, I. K 25.—, II. K 20.50, III. K 17.—, IV. K 13.—. — 4. Skupina: Oblarji, frezarji, vrtalci, polirarji, varilci, brusarji, I. K 19.50, II. K 17.—, III. kron 14.50. — 5. Skupina: Pleskarji in kolarji, I. kron 18.—, II. K 14.50. — 6. Skupina: Čistilci, liv. pomožni delavci in kov. pom. delavci I. K 16.50, II. K 13.50. — 7. Skupina: Transportni in drugi pomožni deavci: I. K 16.50, II. K 15.50, III. kron 14.50, IV. K 13.50. — 8. Skupina: Strojniki I. K 1052.—, II. K 852.— tedensko. Vrtarji kron 782.—, Hlapci K 842.—.

S tem korakom je JSZ jasno dokazala, da je zastopnica krščansko-socialnih izkoriščevalcev: z organizatoričnega stališča pa je s tem razkrinkala vso svojo zahrbtnost. Ali bo zastopnik JSZ povedal tudi delavstvu, da ima sedaj sijajne mezde. »ker draginja pada«? Po tej izjavi mora sedaj zastopnik JSZ braniti kapitalista pred zahtevami delavstva.

Z izdaistvom delavskih interesov si hoče pridobiti JSZ tla v tovarni »Indus«. Člane Osrednjega društva usnjarskih delavcev iz tovarne — člane JSZ pa v tovarno! To je geslo podjetnika, obenem pa tudi geslo JSZ. S svojo zahrbtnostjo preperečuje JSZ volitev zaupnikov po zakonu o zaščiti delavstva, njena zasluga je, da so danes na cesti 1 delavec z bolno ženo in otroki ter 2 delavki. Mi ti radi prepustimo volitev zaupnikov, če ti pa uspeh ne bi bil po volji, naj se pa nikar ne jezi na nas.

Delavstvo tovarne »Indus« se tudi tega vašega terorja ne bo ustrašilo. Vam povsem lastna zahrbtnost in umazanost tudi s pomočjo podjetnika naše organizacije ne bo razbila, temveč bo rodila še odpornjši duh proti vam. — Člani JSZ so res lahko veseli svojih voditeljev!

IV. Montažne doklade v Ljubljani (v okolišju 2 km) K 15; v okolici Ljubljane do 5 km K 40; v Sloveniji K 140; izven Slovenije K 170.

V. Odškodnina: V slučaju, da delavci ne morejo izvrševati dela brez krivde delavcev jih je podjetje pripravljeno zaposliti v enih drugih strok in jim bo plačalo 75% njih temeljne plače.

VI. Bolnišnina: Kot bolnišnina se izplačuje temeljna mezda zmanjšana za prispevek, ki ga dobi delavec na podlagi zavarovanja od bolniške blagajne.

VII. 1. maj: je delavski praznik in ne bo plačan.

VIII. Uveljavljenje delavske pogodbe: Ta pogodba stopi v veljavo dne 30. oktobra 1922 in je obojestransko odpovedljiva na mesec dni.

IX. Delavstvo prične v ponedeljek 30. okt. 1922 zopet z rednim delom. Podjetje sprejme vse pred stavko zaposleno delavstvo zopet v službo in ne bo izvajalo proti stavkajočim nobenih konsekvenc. Ravnotako se pa obveže delavstvo, da ne bo sovražno nastopalo proti delavcem, ki so med stavko delali.

Ljubljana, dne 28. oktobra 1922.

Slede podpisi:

Po tej novi pogodbi odpadejo družinske doklade in index, po katerem so se vršile doselej vse regulacije mezd. Družinske doklade so se odpravile v sporazumu z vsemi stavkajočimi delavci, kar je le v prid delavstvu. Ako jih ne bi likvidirali v sporazumu, bi prišlo do tega, da bi jih nekoga dne podjetnik sam ustavljal in sicer brez vsake druge odškodnine. Likvidacija družinskih doklad se je izvršila na ta način, da se je vsakemu delavcu zvišala sedanja urna plača za K 1.50.

Index se je odpravil radi tega, ker ga podjetje ni upoštevalo, kar dokazuje zadnja stavka. Bolje rečeno, je podjetje ta index, ki je bil pomanjkljiv forsiralo, da ščiti svoje interese ne pa interese delavstva.

Stavka sama je pa pokazala, da se ljubljanski kovinarji zavedajo položaja v kojem se nahajajo in se zavedajo, da je enotna organizacija njih spas. Želeti bi bilo, da se še ostali profesionalisti dogradijo svoje profesionalne akcije, po vzoru livarjev in strugarjev.

sme davčno oblastvo poseči po jamstvu službodajalcev, ako se davek ne bi mogel iztirjati od nameščencev?

S tem uvaja finančni zakon zopet davčno jamstvo službodajalcev, katero je marca t. l. Delegacija ministrstva financ za Slovenijo in Istro v Ljubljani z odlokom št. A 41/3 ex 1922 začasno ukinila.

Pri davčnem jamstvu so se dogajala vedno nesporazumljenja med delavstvom in delodajalci. Delodajalci so odtegovali delavstvu od zaslužka zneske, katere so preračunavali sami. Ker je davčni sistem (nebroj doklad itd.) jako nejasen, so delodajalci odtegovali delavstvu mnogokrat previsoke vsote, s čimer je bilo delavstvo, ki s svojimi mezdami že itak komaj živetari znatno oškodovano.

Strokovna komisija se je obrnila na Delegacijo ministrstva financ za Slovenijo in Istro v Ljubljani ter zahtevalo, da mora vsak službodajalec nabiti v tovarni na službeni deski koliko plača posamezni delavec davka ter da se dovoli službodajalcem odtegovati zneske samo v taki višini, da pokrijejo vsoto, katero mora delavec plačati kot davek.

Pisati o nerednostih, ki so se vršile pri davčnem jamstvu, bi bilo odveč. Te nerednosti delavstvo pozna, ker jih je v nekaterih podjetjih še preveč občutilo. Treba pa bo storiti vse, da se nerednosti ne bodo ponavljale.

Zato prosimo vse sodruge v podjetjih, v katerih se je davčno jamstvo na temelju finančnega zakona za leto 1922./23. že uvedlo da nam sporoča, kako in v kakšni višini odtegujejo delodajalci zneske za davke.

K stvari sami pa se bomo še povrnili.

Zakon o zaščiti delavstva — protizakonit zakon?

S takimi in enakimi izrazi prihajajo danes delodajalci oziroma njih zastopniki pred delavno ljudstvo, hoteč ga s tem preplašiti, da ni upravičeno skromnih ugodnosti, ki jih vsebuje ta zakon.

Ni še dolgo od tega, ko so se sestali v Belgradu zastopniki velekapitala cele naše države, in sklepali protiukrepe proti zakonom ki vsebujejo drobtinice za delavstvo krvavo potrebnih socialnih ugodnosti.

Zakon o zaščiti delavstva je oni, ki danes najbolj bode jugoslovanske kapitaliste, ne oziraje se ali je demokratskega ali krščansko-socialnega prepričanja, se ta gospoda bori roko v roki proti temu zakonu.

Ofenziva, ki jo vodi kapitalistični razred Jugoslavije, je organizirana po celi državi. Vse delodajalce od Vardarja do Triglava preveva ena misel, kako odpraviti ali pa oslabšati našo itak skromno socialno zakonodajo.

Obrtne zadruge, Zveze industrijcev, Trgovske in obrtne zbornice, razne konference vse je na nogah, vse kakor en mož vlagajo v imenu jugoslovanskih izkoriščevalcev resolucije odpošiljajo razne deputacije, s katerimi hočejo oslabšati ali pa sploh odpraviti razne socialne odredbe oziroma zakone. Ne zadostuje, da je vlada že sama na sebi mačeha socialne politike, dokaz temu naj bo finančni zakon, ki predvideva ministrstvu za vojno in mornarico ravno štirikrat toliko kredita, kakor ministrstvu za socialno politiko.

Kam naj to privede?

Davčno jamstvo delodajalcev.

Finančni zakon za leto 1922./23., ki je objavljen v »Uradnem Listu« št. 105, dopolnjuje § 234. zakona o osebnem davku (člen 155., točka 4. finančnega zakona) sledeče: Oni službodajalci v industrijskih podjetjih, ki po naredbi z dne 8. julija 1898, drž. zak. št. 120, niso dolžni odtežati davka od službenih prejemkov svojih na-

meščencev, jamčijo za vplačilo dohodnine odpadajoče na te prejemke, ako je nameščeneec pri njih v delu več nego mesec dni. Upravičeni so odtežati davek od prejemkov o priliki izplačila. Pobrane zneske morajo izročiti s posebnim izkazom o dveh izvodih najkasneje v 14 dneh po preteku vsakega četrtertletja. Drugače

Iz organizacij.

Kem'čna stroka. Tainištvo Osrednjega društva je v pretečenem tednu sklicalo dva strokovna shoda, in sicer prvega v podružnici kemičnih delavcev v Rušah. Drugi shod se je pa vršil v nedeljo, dne 5. novembra pri podružnici kemičnih delavcev v Moistrani, na katerem je poročal tainik Osrednjega društva o položaju, o volitvi obratnih zaupnikov ter o povišanju mezd delavcem, ki so zaposleni pri Kredi, ker so izpostavljeni vsem vremenskim izpremembam. Prečital je tudi poročilo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev glede zdravniške pomoči v cementni tovarni Moistrana. Udeležba je bila polnoštevilna. Delavstvo se za svojo organizacijo zanima kajti ustanovilo si je že svojo lastno knjižnico.

Kongres brivskih in lasničarskih pomočnikov. Savez brivskih delavcev v Belgradu naznanja vsem podružnicam, pododborom pokrajinskih savezov Belgrad Ljubljana Zagreb, Sarajevo, da se vrši dne 29. in 30. novembra 1922 v Brodu na Savi kongres ujediniteljstva s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev kongresa in volitev njegovih funkcionarjev. 2. Upostavitve dnevnega reda. 3. Poročilo pokrajinskih zvez. 4. Ujediniteljstvo. 5. Dopolnjenje zveznih pravil. 6. Izvolitev centralne uprave. 7. Orientacija saveza. 8. Izvolitev delegatov za sindikalni kongres. 9. Slučainosti. Vabijo se vse podružnice in pododbori da takoj skličejo sestanke z zgornj naznačenim dnevnim redom in po navodilih poslanih v cirkularu. — Uprava Saveza brivskih pomočnikov.

Dopisi.

Šoštanj. V tukajšnji Kemični tovarni smo imeli do pred kratkim stanovsko strokovno organizacijo, ki pa je vsled krivde centralnega, kakor tudi odbora podružnice, popolnoma propadla. Člani bivše podružnice so zgubili do organizacije, oziroma do njenega odbora vse zaupanje, ker so nekateri odborniki ob vsaki priliki mezdnih gibani vedno le zastopali svoj lasni jaz, mesto interes organiziranega delavstva. Posledica tega je bila, da so nastali med člani in odborom naraščajoča nasprotstva, kar je vodilo do popolnega razpada organizacije. Tako je bilo. Razredna zavest in boj za obstoj, pa vzbujata med delavstvom imenovane tovarne organizatorično idejo in že se slišijo glasovi: Kaj je z organizacijo, zakaj je ni itd. Želeti bi bilo, da se centralno vodstvo Kemične stroke zgame in poseže vmes ter da bi potom sestanka organizacijo znova obudilo. Delavce pa opozarjamo, naj si pri izbiri odbora volijo zaupne, poštene in delavne sodruga ne pa korumpirane elemente bivšega podružničnega vodstva. — Po organizaciji hrepeneči delavci.

Lesce. V nedeljo dne 15. oktobra t. l. se je vršil nadvse dobro obiskan javni shod kovinarskih delavcev in delavk, zaposlenih v tovarni za verige, katerega je sklicala okrožna strokovna komisija za Gorenjsko na Jesenicah. Poročala sta sodruga Ravnik Franc, okrožni tainik in Jeram z Jesenic. Dnevni red shoda je bil, organizacija, razredni boj in razredna zavest, volitev pripravljalnega odbora in raznoterosti.

Okrožni tainik sodruga Ravnik je poročal o potrebi in pomenu organizacije,

predvsem razredno bojevine organizacije, katere namen je, da delavstvo štiti v njih interesih, tako glede mezde in splošne zaščite pri podjetju, kot ščenje obstoječe socialne zakonodaje da se zakonito priznane pravice tudi izvajajo. Sodruga Ravnik je zaključil svoj govor s parolo, da je predpogoji za vpostavitve boljše bodočnosti le — organizacija.

Nato je sodruga Jeram, kot član okrožne strokovne komisije za Gorenjsko pojasnil namen okrožne strokovne komisije, katere člani si nalagajo dolžnost, zbrati pod rdečo zastavo vse, ki še za kruh trpe, po celi Gorenjski okolici, da v skupni borbi in delu v organizaciji napravimo protitež organiziranim izkoriščevalcem.

Predvsem se je govornik čudil nad zanimanjem ženstva, katero se je korporativno udeležilo shoda.

Iz večurnega govora sodruga Jerama posnemamo sledeče:

Kapitalistično gospodarstvo samo kot tako, nas sili do skupnosti v organizaciji. Motreč in spoznavajoč naravo in nje zakone spoznamo, da povsod eksistira vzorna organizacija. Pri rastlinstvu, živalstvu, vesoljstvu in končno človeku samem kot takem.

Človek sam pa je z vsem organizmom kot celo telo, kot rojen za anarhijo. Čebele se ena kot druga trudijo skupno za svoj obstoj, niti ena čebelica ne živi na račun druge. Ako se katera pohabi, zleze iz panja in pogine, ker ne mara živeti od miloščine in na račun drugih čebelic. V pridnosti in pa morali mi ljudje, čebelicam gotovo nikdar ne bomo enaki. Torej čebela in človek — kolika razlika, delavec in pa kapitalist oba človeka. — Kapitalist ne seje ne žanje, ne dela v tovarni, uživa od vsega v izobilju in grabi na kup ter brezčutno brezsrčno upropašča, uničuje življenje in zdravje delavcu in njegovi družini in to vse iz gole ogabne sebičnosti.

Kako pa, da delavci vse to dopuščamo ter ne odstranimo nad seboj krivičnosti? Nič skupnega ni v nas, vsak misli nase podobni smo polku v Galiciji med vojno. Dva vojaka od Kranja doma, sta pobrala v blatu komis in si ga razdelila kot gladna psa. Stotnik hoteč, da ga pogazijo koraka očji vojaki v blatu, razjarjen in pijan pokliče pred celim polkom oba k sebi. In kratko, ustrelil je prvega smrtno, a drugega je slabo zadel. Na kolenih je klečal, ranjen od strele, obsojen na smrt. Gospod stotnik! Odpustite! Oče sem sedmih otrok, odpustite! A trobentač polka, narednik, mu da še en smrtni strel in za nič je bilo končano dvoje življenj. In polk, s puškami v roki ni ganil z mezincem — zakaj —? Vsak je mislil le nase.

Smo mi delavski polki kaj boljši od tega v Galiciji?

Ženske ve, z moškimi vred morate skrbeti za naš napredek. Ne bo rešitve proletarcev brez žene. Po govoru sodruga Jerama se je izvolil pripravljalni odbor, in sicer sledeče: Šobrle Andrej kot predsednik Plešnar Franc kot tainik, Triplat Aloiz kot blagajnik in sodružici Tomc Anica in Tonejc Rezika kot prisednici pripravljalnega odbora.

K zaključku je sodruga Jeram še omenil Ljudsko vseučilišče na Jesenicah, katerega odbor si je na svoji zadnji seji nadel nalogo skrbeti za to, da se prične z predavanji tudi v okolici izven Jesenic, po celi Gorenjski. Pojasnil je, da ima Ljudsko vseučilišče s predavanji namen vzga-

lati samostojno misleče proletarce na podlagi znanosti.

Po zaključitvi shoda se je sestal takoj pripravljalni odbor, ki je dobil potrebne iniciative da bo poskrbel za vse potrebno za ustanovni občni zbor, ki naj se vrši v najkrajšem času.

V tej tovarni dela nad 80 delavcev in delavk.

Do sedaj so delali po 10 ur na dan; za nadure so dobili izplačano samo 25%. Najboljše plačan delavec ima na dan kot profesionist 105 K, drugi 80 K, delavke 56 K. — To so umetniki ne delavci, ki izhajajo s takimi plačami.

Obiave in zahvale.

V založbi »Naša Snaga« Socialistička založba v Zagrebu, Ilica 55. I. je izšel novi Koledar za leto 1923 pod imenom »Crveni koledar«. Koledar priporočamo vsem članom naših organizacij kakor tudi njih prijateljem in znancem.

Lepo in primerno darilo otrokom, so »Stare indijske pripovedke«, katere je izdala »Svoboda«. Pripovedke so zelo bogato ilustrirane. Izvod velja 32 K, z boljšim omotom 36 K. Kdor jih naroči potom svoje strokovne organizacije, dobi večji popust.

Podpisani se najiskrenejše zahvaljujemo delavstvu v Kemični tovarni v Mostah, ki mi je darovalo v času moje še sedaj trajajoče bolezni 1104 K.

Černe, kurjač.

Razno.

Kotko obrti je dala v zadnjem času sovjetska vlada zasebnemu kapitalu v najem. Kakor sovjetske oblasti uradno objavljajo, so od meseca septembra 1921 do 1. julija t. l. oddale 577 industrijskih obrti zasebnemu kapitalizmu v najem. V istem času so pa 67 pogodb razveljavile. Med, v najem danimi obrti so v prvi vrsti pekarne, tekstilna industrija, obrati, ki izdelujejo življenske potrebščine in usnjarska podjetja.

Plačani dopusti na Poljskem. Po nekem novem zakonu, ki ga je razglasila poljska vlada dne 1. julija t. l. pripadajo na podlagi delovnih pogodb vsem, ki so zaposleni v industrijskih, trgovskih, transportnih obratih, rudnikih, bolnišnicah kakor tudi v javnih obratih, letni plačani dopusti. Oni, ki so v enem podjetju manj kot eno leto zaposleni, so upravičeni na osemdnevni, oni pa, ki so nad tri leta, na štirinajstdnevni plačani dopust.

Nastavljenecem trgovskih, industrijskih in enakih podjetij pripada po šestmesečnem službovanju štirinajstdnevni, po enoletnem pa enomesečni plačani dopust.

Istih ugodnosti so deležni mladoletni pod 18. leti, kakor na primer učenci v malih obratih, industrijskih itd. Za omejenje je predviden po enoletnem službovanju 14dnevni nepretrgani dopust.

V slučaju, da bi delavstvo med časom dopusta opravljalo kako drugo plačano delo, so podjetniki oziroma delodajalci upravičeni njih mezdo v tem času prikrajšati oziroma celo popolnoma odvzeti.

Dopustni red, ki ga predvideva tozadevni zakon, bo izdelan sporazumno z zastopniki delodajalcev in delojemalcev.

S tem korakom je poljska vlada pokazala da ima nekoliko smisla za moderno socialno zakonodajo, medtem ko je naša nima prav nič.

Razvoj zadrugištva v Čehoslovaški republiki. Da se je zadrugištvo v Čeho-

slovaški republik v zadnjih letih jako pomnožilo nam dokazujejo številke, ki so narastle od leta 1914 do danes. Število konzumnih zadrug je znašalo leta 1914 920 danes 1639. Število stavbenih zadrug je narastlo od 375 na 992, tudi obrtne zadruge so znatno napredovale od 500 na 1446. gospodarskih zadrug z deželnimi pridelki je bilo leta 1914 samo 1179 medtem ko jih je danes 1796. Kakor to statistični urad objavlja, se to nanaša samo na Češko, Moravsko in Šlezijo.

Tedenski pregled.

Ljubljana, 7. novembra 1922.

Dočim je prejšnji predsednik Zedinjenih držav ameriških imel vedno eno oko odprto proti Evropi, je novi predsednik Harding mož drugo vrsto. Kakor smo že poročali, je Harding opovrgovano izjavil, da se Amerika ne bo več vmešavala v evropske zadeve. Pisali smo tudi že o tem, da namerava Amerika sama zase ustanoviti ligo ameriških narodov, ki bo skušala ameriško ljudstvo zblížati in pokazati evropskim narodom, katero pot je treba zbrati. Cela akcija ne vzbuja preveč optimizma niti v Ameriki. Harding pa je vstrajen in odločen človek. V najkrajšem času hoče sklicati razorožitveno konferenco ameriških narodov samih. Tudi o uspehu te konference moramo biti skrajno skeptični, zakaj komedija, povodom katere so Zedinjene države pogreznile v globino morja staro, nerabljivo škaflo, ki so jo nazivali »bojna ladja«, je vzbudila resen dvom o miroljubnosti Amerikancev. Gospod Harding mora imeti nekaj drugega v mislih. Na to se da sklepati tudi iz njegovega mešetarjenja med južno-ameriški republikami. Kaj se skuha iz vsega tega, pokaže že bližnja bodočnost.

Ruski boljševiki so, kakor znano, usmerili svojo akcijo tudi na pobuno evropskih izseljencev v Ameriki. V Zedinjenih državah niso imeli uspehov, pač pa se jim je posrečilo, da so pridobili za svojo idejo pristašev v Južni Ameriki, predvsem v Argentini. Prišlo je celo do bojev, v katerih pa se je vladi posrečilo boljševiško gibanje zatreti. Med uporniki je bilo tudi nekaj Slovencev.

Uporniški pokreti domačinov v Egiptu, Indiji, Južni Afriki in Mezopotamiji tle nadalje ta povzročajo skrb zunanjemu uradu.

Dogodki na Bližnjem vzhodu so prehiteli evropsko diplomacijo in konferenca v Laussanu ne more pričakovati posebnih uspehov. Angor-

ska narodna skupščina je, obodrena po uspehih svoje vlade, sultana v Carigradu — bolnega moža ob Bosporu, smo dejali včasih — kratkoma odstavila in proglasila Turško za republiko. Kdor bi se ustavljal odredbam kemalistične vlade, tega bodo smatrali za izdajalca in ga sodili po določilih vojnega prava. Kemalisti pa so tudi odločno nastopili napram Antanti, od katere zahtevajo, naj umakne svoje čete iz Orienta. Od zavezniških vlad zahtevajo, naj se tudi omeje glede križarenja vojnih ladij po morskih ožinah. Zastopniki angorske vlade so izjavili, da brez posebnega dovoljenja ne bodo prepuščali zavezniških ladij skozi morske ožine. Ministrom carigradske vlade je padlo srce v hlače, sultan pa je baje pobegnil v Indijo. Monarhom zadnje čase res huda prede, vendar je napravil bivši nemški cesar Viljem predpustno šalo tik pred adventom in se je na stara leta — mož leze v sedmi križ — oženil. Potek dogodkov na Bližnjem vzhodu je seveda hudo presenetil evropske velesile, saj je vrženo mednje zopet jabolko spora. Nas zanima, kako se bosta zopet spogledali Anglija in Francija.

Italija pri tem ne prihaja toliko v poštev, pa bi tudi ne mogla, ker niti sama s seboj ni na jasnem in v redu. Koliko časa se bo mogla vzdržati na površju nova vlada fašistov, je zelo dvomljivo, ker si delavstvo ne bo dalo vsega dopasti. Novi predsednik vlade, komediant Mussolini, ni napačen učenec pustolovca D'Annunzija. — Naš dr. Ninčič pa mu je, kakor se vidi, že nasedel. Pooblastil je jugoslovanskega poslanika v Rimu, Antonijeveča, naj v njegovem imenu sporoči Mussoliniju, da mu bo dr. Ninčič vedno iskren prijatelj in sotrudnik pri izvrševanju politike medsebojnega prijateljstva. Navzlic tej brzjavki bi seveda mogel biti dr. Ninčič dober diplomat. Način pa, kako nastopajo Italijani pri izvrševanju politike medsebojnega prijateljstva, kaže povsem drugo lice. Tudi Mussolini je odgovoril dr. Ninčiču, da hoče ostati v prijateljskem sodelovanju z Jugoslavijo, obenem pa je doma svečano izjavil, da Italija niti ne misli na izpraznitev tretjega pasu v Dalmaciji, katero določa rapalska mirovna pogodba. Zanimivo je, da je dal Mussolini aretirati bivšega ministrskega predsednika Nittija. Preganjanja se boje tudi drugi politiki, tako na primer je komunistični poslanec Bombani pobegnil v Nemčijo, nemški poslanec na Južnem Tirolskem Toggenburg pa je zapustil Tirolsko. Slovenski poslanec Šček pa je bil pozvan, naj Mussoliniju predloži zahteve primorskih Slovencev.

Anglija določa svoji politiki napram Nemčiji nove smernice. Nekdanji najhujši konku-

rentinji se polagoma zblížujeta na nemalo ogorčenost Francije. V to je bila Anglija prisiljena vsled nadprodukcije svoje industrije in radi naraščajoče brezposelnosti. Celo gromovnik Lloyd George je po svojem porazu pokazal Nemčiji prijaznejše lice. — Pri novih volitvah v angleški parlament je bil Lloyd George ponovno izvoljen, kar kaže, da ima še vedno močno zaslombo med politikujočo angleško javnostjo.

Krizam evropskih vlad se je zadnje dni pridružila tudi kriza v portugalskem kabinetu. To pot se je stvar iztekla brez revolucije.

Češkoslovaški minister zunanjih poslov dr. Beneš je imel v parlamentu znamenit govor, v katerem je govoril o nadaljnjih potih češkoslovaške politike, zlasti pa o odnošajih napram Jugoslaviji in Avstriji. — Glede češkoslovaške industrije je pa omenjal finančni minister dr. Rašín, da je treba razbremeniti industrije, kar se tiče davčin. Za podporo brezposelnih je bilo dovoljenih 100 milijonov češkoslovaških kron.

Dne 30. t. m. se odprla v Moskvi razorožitvena konferenca, ki jo je sklical Čičerin. K njej so povabljeni vse obrobne države razen Rumunske.

Sivolasemu lisjaku Pašiču se je posrečilo, da je preprečil padec vlade, v kateri pride le do rekonstrukcije. V strankah sicer poka, vendar pa se odločitev krize iz različnih razlogov in pod različnimi izgovori zavlačuje. Protič, Pribičevič, Radič, Häussler so trenutno porinjeni v ozadje. Prete pa izza plofa, da zopet prično svojo državi več ali manj nevarno igro.

Prva seja narodne skupščine, ki se je vršila včeraj, je bila zelo burna. Kakor po navadi so bile najprej prečitane pritožbe in prošnje, nato interpelacije, končno pa zahteva pravosodnega ministra, da se izroče nekateri poslanci sodišču. Ko je zbornica prešla na razpravo o agrarni reformi, so zemljoradniki v protest proti postopanju vlade zapustili parlament.

Isti dan se je vršila seja finančnega odbora, ki je tudi potekla v znamenju boja. Spopadli so se z radikalci zvezani Pribičeviči in demokrati Davidovičeve struje. Odbor je po burnem zborovanju izvolil predsednika, nato pa sejo odgodil kakor ponavadi. Prihodnja seja se skliče pismenim potom, da se bo po možnosti zopet odgodila.

V imenu Strok. komisije (P. odb. GDSJ.).
Izdajatelj: France Svetek.
Odgovorni urednik:
Ivo Meznarič.

Konsumno društvo za Slovenijo

Poštni predal št. 13.
Telefon interurban št. 178.

Ljubljana.

Poštni ček. rač. št. 10 532.
Brz. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

HRANILNI ODDELEK

naznanja, da je s 1. novembrom 1922

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na . . . 6%

za vloge proti četrtletni odpovedi na 6½%

za vloge proti polletni odpovedi na 7%

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadruge!

!! Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico !!